herpy

LACERTIDER

Gold Tegu

Tupinambis teguixin

Tupinambis teguixin är en stor, kraftig och dagaktiv tegu från Amazonas och Guyanaskölden, svart med gyllene till gulaktiga band. Den blir 60-120 cm, äter mest animalisk föda och är ofta försvarsberedd och svår att tämja. Den kräver ett mycket stort, varmt och fuktigt terrarium, UVB och en erfaren hållare som klarar ett starkt djur i 10-15 år.

Familj: Teiidae Tidigare namn: *Tupinambis nigropunctatus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**60-120 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Savann, regnskog och våtmark**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**180 × 90 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-35 °C**
Värmeplats	**40-55 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**70-85 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, frukt, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**4-32 ägg**
Inkubation	**150-180 dagar** vid 28-32 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Tupinambis teguixin är en tung, kraftigt byggd tegu med släta, blanka fjäll, starka ben, långa klor, ett triangulärt huvud och en rund svans som är längre än kroppen. Kroppen är svart med gyllene till blekgula tvärband och fläckar, och bakbenen har runda fläckar. Hanen har bredare huvud och tydligare kinder än honan.

Vuxna djur blir vanligen 60-100 cm och enstaka upp mot 120 cm, med upp till 40-50 cm från nos till kloak, och de väger upp till 3-4 kg. Arten är därmed tydligt mindre än *Salvator merianae*. Svanskotorna har brottytor, så svansen bryts lätt av.

Namnet och avgränsningen har varit förvirrande i mer än 150 år. Namnet *T. teguixin* användes länge om den art som i dag heter *Salvator merianae*, medan den här arten gick under namnet *Tupinambis nigropunctatus*. År 2016 delades det som man dittills kallade *T. teguixin* upp i fyra arter: *T. teguixin* i snäv bemärkelse, *Tupinambis cryptus* i Venezuela, på Trinidad och Tobago och i Guyanaområdet, *Tupinambis cuzcoensis* vid Andernas fot och *Tupinambis zuliensis* i Maracaibobäckenet. Arterna är svåra att skilja från varandra, och *T. cryptus* lever sida vid sida med *T. teguixin* i delar av Guyanaområdet. Äldre litteratur, uppgifter från Argentina och många siffror från Trinidad och Venezuela hör därför till andra arter, och artbestämningen av djur i handeln är sällan säker.

T. teguixin är mer försvarsberedd än de sydliga tegurna. Vildfångade djur är skygga och svåra att tämja, och de flesta djur i handeln är vildfångade. Den är inte ett sällskapsdjur som ska hanteras varje dag, utan ett stort, starkt och intelligent djur som kräver en erfaren hållare.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Tupinambis teguixin i snäv bemärkelse lever i Amazonas och på Guyanaskölden: från kusten i Guyana, Surinam och Franska Guyana över Roraima och Pará i Brasilien söderut till Mato Grosso och Goiás och västerut i den brasilianska delstaten Amazonas. Tegubestånd i Colombia, Ecuador, Peru och Bolivia har hittills räknats till arten, men efter delningen 2016 är det inte klarlagt vilka av dem som hör till *T. teguixin* och vilka till *Tupinambis cuzcoensis* eller ännu obeskrivna arter.

Bestånden i Venezuela och på Trinidad och Tobago är *Tupinambis cryptus*. Arten finns inte i Panama eller Uruguay, och den är i snäv bemärkelse inte känd från Argentina; äldre uppgifter därifrån hör sannolikt till *Salvator merianae*.

> **Naturlig utbredning:** Guyana, Surinam, Franska Guyana, Brasilien, Colombia, Ecuador, Peru och Bolivia.

LIVSMILJÖ

Tupinambis teguixin finns i många naturtyper: regnskog, skogsbryn, savann, kustnära områden och längs vattendrag. Den är dagaktiv, söker aktivt efter föda på marken och i lövet och gräver själv hål eller använder andra djurs. Den solar sig på morgonen och håller en kroppstemperatur på 32-35 °C när den är aktiv. Djuren lever ensamma och är territoriella, och hanarna slåss om honorna.

Klimatet är tropiskt med hög värme och fuktighet hela året och, beroende på trakten, en regntid och en torrtid. Vintervila är inte dokumenterad för arten. Den närbesläktade *Tupinambis cryptus* på Venezuelas slätter håller en viloperiod under torrtiden, som föregår parningen.

Födan är allt som kan övermannas: sniglar, insekter, myror och termiter, små däggdjur, mindre ödlor och ormar, fåglar och fågelägg, sköldpaddor och kajmaner, frukt och honung. Bytets storlek följer djurets egen. Honan gräver ett hålrum i ett termitbo, ofta uppe i ett träd, och lägger äggen där. Termiterna stänger boet igen, och äggen ligger varmt och fuktigt tills regnet mjukar upp boet och ungarna kan komma ut.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Tupinambis teguixin* i snäv bemärkelse, och uppfödning i fångenskap är sällsynt. Nästan alla djur i handeln är vildfångade, och skötseln bygger på erfarenheter med djur som säljs under namnet och med de bättre kända *Salvator merianae* och *Salvator rufescens*.

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 180 × 90 × 90 cm (längd × bredd × höjd); större är bättre. Ett ungt djur kan under en kort period bo i ett mindre terrarium, men växer snabbt ur det, så planera det stora terrariet från början. Terrariet specialbyggs vanligen, med frontöppning och god ventilation. Luckan ska kunna låsas, för djuret är starkt och klokt.

Botten ska vara djup, eftersom djuret gräver: minst 20 cm för vuxna djur och minst 10 cm för ungar. Använd en blandning av gödselfri trädgårdsjord och kokosfibrer eller cypressbark, som håller fukten och är bra att gräva i, gärna med ett lager löv ovanpå. Undvik spån av tall och ceder, som är skadliga. Lägg platta stenar som solplats, gömslen i båda ändarna och ett stort, stabilt gömsle som djuret kan gå helt in i. Byt hela botten var 3-4:e månad och ta bort spillning dagligen.

Ett stort, lågt vattenkar som djuret kan ligga i hör till, för arten badar gärna. Djuret hålls ensamt.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsen ska ha en yttemperatur på 40-55 °C, mätt med en infraröd termometer. Den varma änden av terrariet är 32-35 °C och den svala 24-29 °C. På natten släcks ljus och värme, och temperaturen sjunker till 20-24 °C.

Använd flera halogenspots tätt tillsammans över solplatsen, så att hela kroppen värms jämnt, och skärma av dem med galler, så att djuret inte kan nå lamporna. Keramiska värmeelement och röda eller blå lampor lämpar sig inte. Mät med digitala termometrar och kontrollera solplatsen med en infraröd termometer. Djuret ska alltid kunna söka sig bort från värmen.

Arten är tropisk och ska inte vintervila. Djur som hålls för kallt smälter dåligt, tappar aptiten och blir mottagliga för infektioner.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara 70-85 %. Det är högre än för de flesta ödlor och motsvarar en tropisk skog. Håll botten fuktig, men inte blöt, spraya en till två gånger om dagen eller använd en dimanläggning. Ett lager löv ovanpå botten hjälper, och vatten som hälls direkt i botten gör det också, så länge den inte blir sumpig.

Vattenkaret ska vara så stort att djuret kan ligga i det. Byt vattnet ofta och rengör karet när det är smutsigt; tegur drar in bottenmaterial i vattnet och lämnar ofta spillning i det.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Tupinambis teguixin är dagaktiv och solar sig flera timmar om dagen, så den ska ha kraftigt ljus och UVB 12 timmar om dagen. Tegurna hör till Ferguson-zon 3. Använd ett T5 HO-rör på 10-12 % i en armatur med reflektor över solplatsen. Med röret inne i terrariet är avståndet till solplatsen vanligen 43-46 cm, och genom nät 33-38 cm. Kontrollera gärna med ett UV-mätinstrument och byt rören enligt tillverkarens anvisning, vanligen varje år.

En kraftig LED- eller T5-armatur med dagsljus (omkring 6.500 K) ger ett ljust terrarium utöver värmelamporna.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Tupinambis teguixin är allätare, men lever mest av animalisk föda: omkring 90 % animalisk föda och 10 % frukt och grönt. Ge en varierad kost av insekter (syrsor, kackerlackor, gräshoppor, mjölmaskar och andra larver), sniglar, hela bytesdjur som upptinade möss, råttor, kycklingar och vaktlar, ägg, fisk och magert kött. Variation är viktigare än en enda foderart; en kost av bara gnagare ger övervikt och brister.

Ungar upp till 6 månader utfodras 5 gånger i veckan, 7-12 månader 4 gånger, 1-2 år 3 gånger och vuxna 2 gånger i veckan. Håll koll på mängden, för arten blir lätt överviktig. Pudra insekter och kött med kalk och ge regelbundet multivitamin; hela bytesdjur behöver inget tillskott. Ge aldrig levande gnagare, som kan bita djuret.

Utfodring med en lång pincett ger en bra, lugn kontakt och hjälper djuret att skilja mellan hand och föda.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Tupinambis teguixin är stark, snabb och försvarsberedd. Vildfångade djur är stressade och svåra att tämja, och de biter, slår med svansen och klöser om de känner sig hotade. Ett bett från en vuxen tegu kan ge djupa sår. Djur som är köpta som ungar är lättare att tämja än vuxna vildfångade djur. Det kräver tålamod och lugn, daglig kontakt, t.ex. föda från en pincett. Många djur fäster sig bara vid en person.

Var lugn kring djuret, närma dig från sidan och undvik plötsliga rörelser och grepp uppifrån. Djuret fräser, blåser upp sig och slår med svansen när det är rädt. Ta aldrig tag i svansen. Ge nyförvärvade djur några veckors ro.

Håll djuret ensamt; hanarna är territoriella och kan skada varandra allvarligt. Kräldjur kan bära på *Salmonella*, så tvätta händerna noga efter all kontakt och låt inte små barn röra djuret utan uppsikt. Arten är en aktiv jägare som behöver utrymme, grävmöjligheter och varierat foder.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har bredare huvud och tydligare kinder än honan, och hos vuxna hanar är skillnaden tydlig. Hos unga djur är utseendet inte säkert, så låt en veterinär bestämma könet om det är viktigt. Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten i snäv bemärkelse.

PARNING

Det finns nästan inga uppgifter om parning i fångenskap, och uppfödning är sällsynt. Hos de närbesläktade arterna följer hanen en parningsvillig hona, vaktar henne mot andra hanar, trampar på stället framför henne och knuffar till henne med nosen. Själva parningen är våldsam: hanen biter sig fast i honans nacke och snor sin svans om hennes. Hos *Tupinambis cryptus* i Venezuela och på Trinidad sker parning och äggläggning under den tidiga torrtiden. Vad som utlöser parningen i fångenskap är inte dokumenterat.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger äggen i ett termitbo, ofta uppe i ett träd. Arterna i gruppen lägger mindre kullar än *Salvator merianae*; kullarna är på 4-32 ägg, medan *Tupinambis cryptus* kan lägga upp till 50. Antalet kullar per år är inte dokumenterat. Ge en hona som ska lägga en djup, fuktig botten eller en stor, sluten äggläggningslåda med fuktig jord som hon kan gräva i. Utan en lämplig plats kan hon hålla tillbaka äggen, och det är livshotande.

INKUBATION

I naturen ligger äggen i termitboet tills de första kraftiga regnskurarna kommer, och inkubationen varar därför 150-180 dagar. Inkubationstemperaturen i fångenskap är inte dokumenterad; 28-32 °C är en uppskattning utifrån det tropiska klimatet. Använd en sluten behållare med fuktig vermikulit eller perlit och ett litet lufthål, och låt äggen ligga i fred. Äggen får inte bli blöta.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna kläcks i naturen under regntiden och klarar sig själva från start. De mäter omkring 9 cm från nos till kloak och är skyggare än vuxna djur. Håll dem i ett terrarium med djup, fuktig botten, många gömslen, UVB och hög värme, och utfodra dem med små insekter pudrade med kalk. Det finns ingen utförlig uppfödningsguide för arten.

Hälsa och vanliga misstag

Många problem beror på fel i skötseln, särskilt för lite värme, för lite UVB och för ensidig kost. Hos vildfångade djur kommer stress och parasiter därtill.

- Övervikt vid för mycket fet föda och för lite rörelse. Väg djuret regelbundet.
- Metabolisk skelettsjukdom vid för lite UVB och kalk.
- Luftvägsinfektioner och munröta vid för låg temperatur och en blöt botten utan värme.
- Inälvsmask och kvalster hos vildfångade djur. Sätt nya djur i karantän och låt undersöka ett träckprov.
- Stress och avmagring hos vildfångade djur, som är en vanlig orsak till tidig död.
- Äggläggningsbesvär hos honor utan en lämplig plats att gräva.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svansrot, slät hud och en jämn matsmältning. Djur som tappar i vikt, inte äter eller andas med öppen mun ska till en veterinär med erfarenhet av kräldjur. Ett starkt djur på flera kilo kan vara svårt att hantera, så kom överens om transport och hantering med veterinären i förväg.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.